

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Erasmi Roterodami Bvcolicon, Lectu digniss. cum
scholijs Alardi Aemstelredami, cuius studio nunc primum
& repertum & aedium est**

Erasmus, Desiderius

Coloniæ, 1539

VD16 ZV 25822

Alardvs Aemstelredamus suo Philogeni.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29843

ALARDI

men beatior est, si sic maneat iuxta meam sententiam. Opinor autem quod & ipse spiritum dei habeam. Apocalypsis decimoquarto, Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati: uirgines enim sunt, hi sequuntur agnum quocunque ierit, & sine macula sunt ante thronum Dei.

ALARDVS AEMSTELREDA mus suo Philogeni. S. D. P.

QUod me ad coniugij sanctissimi (ut uocas) statum cohortaris, benevolentiam agnosco tuam, qui amico quod tibi est, cupis esse idem. Ergo iam pridem cum filiis Israel, lateritio opere defatigatus, ex Aegypto in desertum ad sacrificandum deo caeli propero. Cum Ioseph Aegyptiam dominam nudus effugere studeo, in eremum subductus ad aquas Marath, ut in ducediuem per crucis lignum uertantur. In desertum Iesum sequi conor, ut de eius panibus satiari merear, ne deficiam in uia. Relicta domo & aequalibus ad ripam Iordanis, & poenitentiae exhortationem a uentura ira fugere gestio. Cum Dauid excitatam in me Saulis inuidiam & immedicabilem iram declinare cupio, spem incolumitatis in latitando fugiendoque ponens. Cum Iacob in Mesopotamiam me recipere animus est. Quid enim Mesopotamia, nisi uita in meo utriusque testamenti studio acta? Cum Mose ad desertam & solitariam uitam, quam humanae perturbationes non uexant, transferre, ut uideam resplendentem lucem, ut ea instructus confirmatusque aliquando post merfos Aegyptios, deuictos omnes inimicos triumphem. Ne me aula haec regia coinquinet ac corumpat, ne irretiat potentia, me subducere cupido incessit. Quae autem Pharaonis aula nisi fucatus hic mundus? cuius principem daemonem sacrum testatur Euangelium

angelium. Laqueos nobis in uia extentos, sed absconditos (de quibus in Psal.) euadere gestio, ut his contritis eripiar ut passer, & transmigrem in montes, aut acceptis pennis sicut columbæ uolem & requiescam, aut ut elonger fugiens, maneam in solitudine ubi Helias, Helizeus, Baptista &c. Cum Mose serpētem suspēdere in deserto, & scalam Iacob, cui deus innixus est ascendere conor, uel potius calceos abijcio, ut facilius ad lucem accedam. In terris cœlestem quodammodo uitam agere, & abditus cum sponso Christo delitiam querō. Ambio & quæro magis quam inuenio, ex omnibus finibus Israeliticis Abisac Sunamitidem adolescentulam, cuius complexu calefiat frigidus circumpræcordia sanguis, quo & cor meum inardescat in uia huius peregrinationis. Leua eius sub capite meo, & dextera illius amplexetur me, ut det capiti meo augmenta gratiarū, & eripiat itē me à muliere aliena, quæ se blanditijs uenditat, & relicto pristino marito, pacti diuini obliuiscitur. Paradisi colonum de possessione sua mulier deiecit. Et eiectione inde pelliceis nuptiarum tunicis induuntur, quas Helias ad paradysum rediens abiecit in terram: Nuptiæ quidem non malæ, quas honestauit Seruator, quæ præter alios suscepit Moses ille: sed cœlibatus tanto præstantior, quāto Mose maior Helias. Ille manna è cœlo deduxit, hic ignem. Ille coturnices aduolare fecit, hic uerbo cœlum clausit & aperuit cataractas eius. Mosi locutus est deus, cū Helia conuersatus est. Moses mare diuisit & traduxit populum, Helias curru igneo in cœlum sublatus est, ille in mari uiator, hic auriga curru igneo in cœlum sublatus est. Breuiter, ille terrenis miraculis, hic cœlestibus gloriosior. Non hæc tibi respondeo, q̃ parum mihi placeat matrimonium. Scio Christum nuptijs interfuisse, scio rerum omnium opificem illud iustitias

C s se, &

DE SACERDO.

se, & post diluuium, ut crescerent & multiplicarentur imperasse. An non in Euangelio ipse iusserit dicens? Propterea deserit homo patrem & matrem, & adglutinetur uxori suæ, & erunt duo in carnem unam. Et ipse licet de uirgine nasci uoluerit, placuit tamen etiam ut hæc desponsata esset uiro, cui nomen Ioseph. Nolim credas me ignorare non damnanda esse coniugia. Scio enim hoc dogma hæreticum in concilio Gangrensi iam olim explosum esse. Vt interim filiam ueterem legem hoc honoris impendisse matrimonio, ut quisquis sponsam duxisset eodem anno non rogeretur in bellum exire. Neque nos Marcioni & Manichæi dogma sectantes nuptiis detrahimus, nec Tatiani principis Eucratitarum errore decepti omnem coitum spurcum putamus, qui non solum nuptias sed cibos etiam quos deus creauit ad utendum damnat & reprobatur. Porro autem quod obijcis præceptum esse, Crescite & multiplicamini: Esto sanè, sed subiicitur, Et replete terram: Crescat ergo & multiplicetur, cui terra cordi est, qui terrestria quærit, quo terram impleturus sit. Ipse iam didici primam dei sententiam secunda Euangelij lege mutare, quæ beatos pronunciat, qui se castrarint propter regnū dei. Atque dices, & ante & post diluuiū obtinuit ea sententia. Faueor, sed quid istuc ad nos, in quos fines seculorum deuenerunt? Qui probat quæcunque antiquis dicta sunt, idem non improbet, quod iisdem dictum est: Oculum pro oculo, & dentem pro dente, aliaque innumera, quæ longum esset per censere. Quin apud eos ipsos cœlebs Hieremias, cœlebs uixit Helias, Helizeus cœlebs, cœlebs multi filij prophetarum. Per Esaiam promittit dñs Eunuchis in domo sua, & in muris suis locum, & nomen melius à filiis & filiabus, & nomen sempiternum. In Apocalypsi cantant quasi canticum nouum ante sedem

sedem, & quatuor animalia & seniores, & nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor milia, qui empti sunt de terra. Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati, uirgines enim sunt. Hi sequuntur agnum quocumque ierit. Hieremias captiuitate imminente, uxorem uetatur ducere. Iacob ut cum domino colluctatus est: neruus femoris elanguit, desinens liberis operam dare. Pascha facturi accingere lumbos iubentur. Et in Euangelicis literis monemur praecinctis lumbis, Euangelij tenere lucernas. Prodeat in medium fortissimus ueritatis assertor, & doctor, qui bonum esse ait homini mulierem non attingere, & uult omnes homines esse, ut ipse erat. Solutus es ab uxore? ne quaeras, inquit, uxorem. Tempus contractum est, superest qui habent uxores, sint tanquam non habeant, praeterit enim habitus huius mundi.

Et Cyprianus in tractatu de habitu uirginum, Virgines quae se Christo dedicauerunt, quae se castrauerunt propter regnum dei, si uirgines esse desinant, non mariti, sed Christi adulterae sunt. Prima sententia crescere, & generare precepit, secunda ad continentiam suauit. Cum adhuc rudis mundus & inanis est: crescimus ad humani generis augmentum. Cum iam repletus est orbis, qui capere possunt continentiam, spadonum more uiuentes, castrantur ad regnum Christi. Cum habitationes multas apud patrem esse dicat, melioris habitaculi hospitia demonstrat: quae si petitis, carnis desideria castrantes maioris gratiae premium in caelestibus obtinetis. At fortiter reclamationes tu, ei qui ullum interdum stimulum perferens, incunctanter uxorem ducendam, nisi perire uelit. Ridiculum. Vsq; adeo ne per angustam Euangelij portam, & strictam uiam, nisi cum coniuge incedere non licet? quam Paulus, qui non uauit stimulo per carnem, aut non habuit, ut graues imprimis prodiderunt autores, aut certe, quod in confesso est deseruit. Facilius omnes, quae ignorantur

A L A R D I

contemnimus. Qui semel illecebrā illam gustarit, ut
canis à corio nunquam absterrebitur uncto. Libido iti
dem, ut auaritia fundum non habet. Vsu crescit, cui rei
utinam non tam crebra quotidianorum adulteriorū
exēpla documento essent, ut nullus sit neq; mod⁹, neq;
numerus. Sic qbus intumuit suffusa uenter ab unda,
Quo plus sunt potæ, plus sitiūtur aquæ. Nec mihi du
bium est quin pro insita tibi pudicitia nō perinde im
probes huiusmodi uitæ institutum, in quod me uides
cooptatū, nisi q; per fortunas tuas sequi quod proba
res nō licuit. Vt cunq; est, habemus dona iuxta gratiā
datam nobis uaria. Vnusquisq; ut ipsi partitus est De
us, unusquisq; ut illum uocauit dominus, ita ambulet
tantum in domino. Iam uero quod iterum iterumq;
inulcas, iussit De⁹ homines crescere, & multiplicari,
ac replere terram: hoc nimirum est ita ambulare, ut il
los Deus uocauit. Ergo ne deipara uirgo Maria, quæ
se uirum non cognoscere testata est, ergo Paulus, Pe
trus aliq; cum apostoli tum discipuli, ergo tot cœli
bum uirginumq; milia, diuinum contempere impe
rium, & ceu Gigantes illi Deo ac Naturæ repugna
runt? Quod si dicimus, quid restat nisi, ut cum iisdem
terrifico fulmine in Tartara demur præcipites? ô
Maria, ô cœlum, ô terram, ô maria Neptuni, quò i
stos odij deduxit impotentia? Adeoq; non memine
runt Christum ipsum dixisse esse eunuchos, qui se ca
strauerunt propter regnum dei, qui potest capere
capiat. Quibus placent uerba illa Genesis primo, im
perio dicta accipere, quin hæc eodem imperio dicta
accipiunt, quæ magis multo sonant imperium? Qui
potest capere capiat. Aut rationem adferant, cur illa
imperio dicta, hæc minime sint. Aut si hæc quoque
imperio dicta accipiunt, superest, ut quemadmo
dam sacras uirgines & Deo consecratos uiros mona
sterijs

sterijs profugos, sacrificos plerosque sacri ordinis desertores, prostituto pudore fœdis subagitationibus operâ dare pridem fecerunt: nunc matrimonio iunctos, soluta lege cōiuges relinquere autores sint. Quum sibi omnia permittant suo arbitratu, imò cerebrosi uertigine capitis mutare ac remutare.

Ac quod ad sacerdotum cœlibatum attinet, quando & hic uulgo lapis est, in quem impingitur, & petra ad quam offendunt, sciant isti, nunquam in Ecclesia, ne apostolorum quidem temporibus permissum fuisse iam sacerdotibus aut diaconibus, matrimonio iungi: sed ante matrimonio iunctis concessum fuit sacerdotium aut diaconatum adire non relicto ob id cōiugali officio. Quod tamen quum uehementer contenderent hæretici quidam, nempe ut maritali continuo officio abstinere, constanter obnixa est Ecclesia Gaugrensi concilio, quarto canone, sub anathemati denunciatione contrarium decernens, & ante hoc in maxima Nicæna synodo uenerabilis confessor Pafnutius. Sed obijciunt Apostolum ad Timo. ac Tirum præcipientem, ut Episcopus ac diacon sit unius uxoris uir. At uerò id non sic præcipit Apostolus, testibus ipsis adeò ueteribus doctoribus, ut, si non habuerint uxorem, ducant, sed ne duas habuerint. Si enim digniorem faceret uxor, & non magis bigami aut trigami initiarentur, sed quia tunc in nouello germine, non tot erant uirgines, quòd necessarij erant sacerdotes, ideo sunt ordinati mariti. Alioqui quis (ut dixi) melius Paulum inteilexit, quam ipse semet semet: qui & ipse cœlebs uixit, ut satis liquet ex 1. Corint. 7. consentientibus antiquissimis patribus, nominatim D. Ambrosio, quem breuitatis studio adduxisse contentus ero. Is in eum quem proxime citauimus locum, scribit in hæc uerba de B. Paulo, Non diceret, bonum

est

DE SACERDO.

est in nuptis ut sint sicut & ego, nisi esset integer in corpore. Nec diceret, Omnes homines uolebam esse sicut me ipsum. Si enim habuerit uxorem, & hoc dixit, uirgines esse noluit, sed absit. Sic enim à pueritia spiritu seruiuit ut huius rei studium non haberet. Quippe quum iuuenculus anticipatus sit à gratia dei. Hæc Ambrosius.

Omniū igitur errorum qui sunt innumerabiles haud scio an ullus sit uulgatior, adeoque perniciosior, quam illorum sciolorum hodie & heri natorum, qui quocumque in loco, quoscumque inter mystas religiososque uisum est, sacerdotibus ducendas esse uxores, in postremisque habendum cœlibatum uociferentur. Neque crediderim ullā item lætaliore in uitā hoīm pestē peruasisse, quā eorū qui pestilentissimū hoc dogma ubique publicitus crepant, inculcant, & ad nauseā usque deprædicant. Eamque cantionē plusquam Sirenæam extra æditos omnis generis libellos, auribus etiam adolescentium rerum imperitorum, & libere eductorum nusquam non occurrunt, hoc est (quod aiunt) oleū camino addunt. Ad eū porro errorem pœnitus animis eximendum, plurimū adferet adiumentū Cōcionatoris euāgelici Descriptio. Quæ cum si desumpta ex Vxoris siue Mulieris Descriptione dissentanea pugnantiaque (uti docet Rodol. Agricola lib. de Inuent. Dialect. 2. cap. 28. & 29.) compoſueris, procliue fuerit nullo negotio eorum coarguere ineptias qui cœlibatum uituperant. Verum donec mus à sacerdotibus ducēdas esse uxores, tamen longe alienum à sanctionibus Episcoporum Romanorum Christi uicariorum: Præcipue hoc seculo plusque corruptissimo, quo in nuptiis non spectatur probitas, non uirtus, non alia nuptiarum cūmoda, sed tantum opus, & studium pecuniæ corradēdæ. Qui opibus affluunt pares querunt, non inferiores, quam uirtutibus spectatiores. Quare:

Nisi

Nisi quia nō cōfidūt Deo, sed magis Māmonē, cogitā-
res suas diuitias: quibus si pares aut etiā ampliores possunt
adiungere, nihil sibi defuturū pollicētur, Dei pro-
uidentiae nulla ratio, nō putātes deum melius & possē
& uelle secū dare nuptias, si diues pauperē hac fidu-
cia in deum & uirtutis amore duxerit. Sed priscorum
seculorum, imō maiorum ac pēnē patrū nostrorū hęc
laus fuit. Nunc passim refrixit charitas, regnat cupidi-
tas & supremus omnium bonorum neglectus. Rusti-
cis quoq; quorum hac laus hactenus fuit peculiaris,
iam degenerantibus. Vt maxime fas sit, tamen parum
est tutum aggredi hisce importunis hortatoribus imō
coactoribus, insigni uanitate notatissimis, quibus
nihil nefas unquam fuit neq; in facinore, neq; in libidi-
ne, qui sub prætēxtu humani generis adaugendi libi-
dini suæ seruiunt. Vt deceat, ut tutum sit, tamen pror-
sus abominandum facinus & morte piandum deui-
ginare uirgines deo cōsecratas, uestales atq; sanctimo-
niales uitare arque adeo incestare, tibi matrimonio
copulare, id quod propudia ista prope quotidie nus-
quam non faciunt, alijsq; itidem licere impudenter
asseuerāt. Iam uero quod obijciunt, Si nupserit uirgo
non peccauit: Atqui non illa accipienda est, quæ se-
mel se diuino cultui dedicauit. Harum enim si qua
nupserit habebit damnationem, quia primam fi-
dem fecit. Virgines quæ post consecrationem nubunt
ex æquo adulteræ atq; incestæ sunt. Dij boni quam as-
mant Venereos amplexus pertinacissimi isti uotorum
refractarij, adeo improbi, ut quo nomine debeant ap-
pellari non satis inueniam. Haud scio magis ne deum
contemnant, an eius sanctos irrideant. Dispereā si qd
illis charius est nuptijs, quibus eas tamen alioqui mor-
dis omnibus inuisas esse cōueniebat, idq; multis de cau-
sis. Primum si pietatem spectes, matrimonium est im-
pedimento

pedimento properantibus ad Christum. Deinde si uitæ iucunditatem, innumeras curas secum adducit & felix coniugium. Vt interim fileam de incommodis matrimonij & commodis cœlibatus. Præterea si libertatem quā multi & uitæ anteponunt, hanc inprimis adimit coniugij uinculum. Vt honorabile sit inter omnes coniugium, & cubile impollutum, tamen tāta afflictionum multitudo etiam matrimonium honestissimū atq; auspiciatissimū cōsequi solet, ut nō tanti uel pphano homini (mō non prorsus uoluptuario) debeat esse matrimonia per mille incōmoda sollicitare: nedū eis qui quotidie accinctis renibus, calceatis pedibus, baculos tenentes agnum iubentur comedere cum lactu-
cis agrestibus, ut castitate præcincti illuc perueniant, ubi Christ⁹ in dextera dei sedet. Vt sacerdotum sit ducere uxores, certe profligatissimorum nebulonū, atq; nepotum libidine non admodum dissimilium, non abstemiorum. Vt horum etiam sit haudquaquam tamē religiosorum aut cœnobitarum. Quandoquidem monastica religio nihil aliud est, quam continentia siue cœlibatus, paupertas, & obedientia. Vt alios opulētos deceat, oīm indigos tamen non decet, quod genus ferme sunt quotquot sunt homines nostræ turbæ, hoc est uulgus sacrificorum, non senes, nō uale tudinarios, nō studiosos, non sapientes. Accipe de hoc testimonium Thaletis Milesij, Solon Athenien̄ Miletum profectus, quum frequenter cum Thalete congrediretur, ac forte ambo ex consuetudine in publico deambularent, qdam consilio Thaletis, filij mortē illi nunciauit, ad quē a trocem nuncium adeo uir ille cōsternatus animo fuit, ut repēte sese humo affligeret, capillum & barbam uelleret utraque manu, fœdaret uulneribus ora, palli-
umq; laniaret. Cui Thales, Bono, inquit, animo sis, fili-
us tuus uiuit, at experiri uolui an uxorem ducere & fi-
lios

4
maturoq; & præcipiti cōiugij uinculo plusquam ada-
mantino uindicare. Ab his igitur (si forte nonnunquā
dignabuntur lucubratiunlam hāc inspicere) petitum
impetratumq; uolumus, ut conatum hūc nostrū boni
& æqui consulant. Illud uerissime affirmo, syncerissi-
mo me studio cum Lectore agere. Quamobrem nil ul-
tra postulo, q̄ ut paria mecum faciat. Quæ autem pa-
rum plana uidebūtur aut minus plena, petimus ut ea
non docendi magis q̄ admonendi gratia scripta existi-
ment, ut certe sunt. Possum me tueri Lucilij exemplo,
q̄ se Tarentinis, Siculis & Consentinis scribere aiebat,
ita nos Batauis. Porro autem quod Iacobum Valeolę-
tum, fratrem tuum germanum iuuenem summa qui-
dem doctrina, uerum morum integritate neutiquam
inferiorem sese, modis omnibus simul instigas, simul
adiuuas, ut post prælectum illi à nobis idq; Louanij,
Rodolphum de Inuētiōe Dialectica, Doctor artium
creetur primum, deinde utriusque iuris Licentiatus,
merito te amo mi Valeolæte.

Ecquid ni amem uerò. Vt enim in numeris mino-
res additi maioribus, eos multiplicāt, & uicissim mul-
tiplicantur ipsi: Sic frater obseruiens fratri euecto ad
honores, & auget illius dignitatem, & uicissim orna-
tur illius splendore: nasciturq; inde illa, cuius me-
minit & Horatius, Fraternalis animis quicquid uolet
alter & alter. Item, Arctius ac hedera procera astringi-
tur ilex. Quoties & huius fraterni beneficij & nobis
alijsq; permultis liberaliter impensi prouentum mo-
re negotiantium ad calculum reuoco, reuoco autem
frequenter: toties nimirum re ipsa experior uerius ue-
ro esse, eorum qui uirtute sunt præditi, nullos magis
(ut autor est Aristoteles) q̄ liberales amari. Quæ est au-
tem melior in hominum genere natura, quàm libera-
lium & eorum qui se natos ad homines iuuandos, tu-
tandos, conseruādos arbitrantur? Hoc tibi ingenium
F indidit

indidit natura, nō promis affectus tuos, sed effundis. Beneuolētiæ, gratitudinis, charitatis seruare modum non tam non scis, quā non possis. Non solum ex oratione, sed etiam ex uultu & oculis & fronte (ut aiunt) tuum ergā uere studiosos omnes amorem nusquā nō perspicere est. Id quod perquā rarū est repertu apud homines tui ordinis. Iam uerō ut arithmeticoꝝ digiti aliquando ualent multis milibus, aliquādo nihil, sic magnatum amici aliquoties quiduis possunt, rursum mutata in fastidium gratia, nihil possunt. Id quod cum sæpe aliās, nunc potissimum experimento hic didici. Proinde ex peruetusto armario hoc omnis antiquitatis differtissimo nihil p̄ter hæc Abaci mysteria, quod tibi usurarium transmittam, precario possem obtinere. Nō ō bone starem, Si quantū cuperē possum quoq; non meus audet Attentare pudor, q̄ uires ferre recusant. Acrius instanti mihi, ut & quædam alia cōcrederet utenda, respondit armarius atq; adeo argentarius (argentū enim nō est illi æque carum ac libelli huiusmodi, quos pleriq; ne cassa quidē mice redimerē.) Ibo intro, atq; intus subducam ratiunculam ac post meminerō. Aes petit, itur, putatur ratio cum argentario: interim dum nuncius urgeret, Abacum misimus, ne omnino nihil mitteremus. Bene uale.

QVAE FACIUNT HOMINEM
contemptibilem, eleuantq; autoritatem.

Rusticitas.

HAec reddunt hominem parum probatum,
Contemptum pariunt, mouentq; risum,
Luxus, crapula, uanitas, inepti
Mores, futilitas, loquacitasq;
^{ἡ πόρνη} frequens, frequensq; scommata,
Rixandi studium, nimis faceta
Libertas sale tincta amarulento.
De se turgidus, arrogansue sermo,

Affectatio